

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
N. JÄÄSKINEN
fremsat den 25. april 2013¹

Sag C-9/12

**Corman-Collins SA
mod
La Maison du Whisky SA**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Tribunal de commerce de Verviers (Belgien))

»Retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område — forordning (EF) nr. 44/2001 — artikel 2 — artikel 5, nr. 1), litra a) og b) — speciel kompetence i sager om kontraktforhold — begreberne »salg af varer« og »levering af tjenesteydelser« — koncessionskontrakt om salg af varer — forpligtelse, der ligger til grund for sagen«

I – Indledning

1. Denne anmodning om præjudiciel afgørelse, der er indgivet af Tribunal de commerce de Verviers (Belgien), vedrører navnlig fortolkningen af den specielle kompetenceregulering i sager om kontraktforhold i artikel 5, nr. 1), litra a) og b), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område², normalt kaldet »Bruxelles I-forordningen«.

2. Denne anmodning vedrører et søgsmål anlagt af Corman-Collins SA (herefter »Corman-Collins«), et selskab etableret i Belgien, mod La Maison du Whisky SA (herefter »La Maison du Whisky«), et selskab etableret i Frankrig, som følge af sidstnævntes ophævelse af en koncessionskontrakt om salg af varer, der ifølge sagsøgeren i hovedsagen var bindende for parterne.

3. Det franske selskab bestrider de belgiske retters kompetence til at påkende tvisten, ligesom det bestrider, at der skulle være indgået en sådan kontrakt mellem parterne. Det baserer sin indsigelse om inkompetence på artikel 2 i forordning nr. 44/2001, hvoraf det fremgår, at en sagsøgt, der har bopæl på en medlemsstats område³, i princippet skal sagsøges ved retterne i denne medlemsstat. Derfor spørger den forelæggende ret for det første, om en belgisk international privatretlig regel er uforenelig med EU-retten, når den bestemmer, at de belgiske retter har kompetence, når sagsøgeren er en koncessionshaver etableret i Belgien, der gør ophævelsen af en koncessionskontrakt om eneforhandling med virkninger på det nationale område gældende.

1 — Originalsprog: fransk.

2 — EFT 2001 L 12, s. 1.

3 — I medfør af denne forordnings artikel 1, stk. 3, forstås ved udtrykket »medlemsstat« alle EU-medlemsstater med undtagelse af Danmark.

4. For det andet, og dette er det vigtigste spørgsmål i denne sag, anmoder den forelæggende ret i det væsentlige Domstolen om at afgøre, om en koncessionskontrakt, i henhold til hvilken en part køber varer fra en anden part i en medlemsstat med henblik på videresalg på en anden medlemsstats område, skal betegnes som »salg af varer« eller »levering af tjenesteydelser« i henhold til artikel 5, nr. 1), litra b), i forordning nr. 44/2001, et spørgsmål, der har givet anledning til forskellige holdninger både i litteraturen og i de forskellige medlemsstaters retspraksis⁴. Hvis ingen af disse betegnelser er gældende, vil denne type kontrakter kunne henhøre under kompetencereglen i det pågældende nr. 1), litra a), i henhold til den anvendelsesorden, der er fastsat i nr. 1), litra c).

5. I det sidste præjudicielle spørgsmål, hvis indhold kun kan forstås fuldt ud på baggrund af begrundelsen for forelæggelsesafgørelsen, anmodes Domstolen om, hvis det er litra a) og ikke litra b), i artikel 5, nr. 1), der finder anvendelse på et søgsmål, som det, der er tale om i hovedsagen, at fastslå, om »den forpligtelse, der ligger til grund for sagen«, i henhold til denne bestemmelse er sælger/koncessionsgivers forpligtelse eller køber/koncessionshavers forpligtelse.

II – Retsforskrifter

A – EU-retten

1. Forordning nr. 44/2001

6. I artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, der findes under afdeling 1 »Almindelige bestemmelser« i nævnte forordnings kapitel II om kompetenceregler, fastlægges princippet om, at »[m]ed forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat«.

7. Artikel 5, nr. 1), i forordning nr. 44/2001, der findes i afdeling 2 i kapitel II »Specielle kompetenceregler«, bestemmer:

»[E]n person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

- 1) a) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes
- b) ved anvendelsen af denne bestemmelse, og medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen:
 - ved salg af varer, det sted i en medlemsstat, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret
 - ved levering af tjenesteydelser, det sted i en medlemsstat, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret
- c) er litra b) ikke relevant, finder litra a) anvendelse.«

4 — For analyser i sammenlignende ret jf. navnlig P. Berlioz, »La notion de fourniture de services au sens de l'article 5-1 b) du règlement »Bruxelles I««, *J.D.I.*, 2008, nr. 3, doktr. 6, s. 675, P. Hollander, *Le droit de la distribution*, Anthémis, Liège, 2009, s. 271 ff., samt U. Magnus, P. Mankowski, *Brussels I Regulation*, Sellier European Law Publishers, Munich, 2012, s. 153 ff.

2. Rom I-forordningen

8. Det fremgår af syvende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I)⁵, at »[d]enne forordnings materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med Rådets forordning (EF) nr. 44/2001«.

9. Det bestemmes i nævnte forordnings artikel 4, stk. 1:

»Har parterne ikke aftalt lovvalg i overensstemmelse med artikel 3, bestemmes den lov, der finder anvendelse på aftalen, som følger, jf. dog artikel 5-8:

- a) Aftaler om køb af varer er underlagt loven i det land, hvor sælger har sit sædvanlige opholdssted.
- b) Tjenesteydelsesaftaler er underlagt loven i det land, hvor tjenesteyderen har sit sædvanlige opholdssted.

[...]

- f) Distributionsaftaler er underlagt loven i det land, hvor distributøren har sit sædvanlige opholdssted.

[...]«

B – *Belgisk ret*

10. Lov af 27. juli 1961 om ensidig opsigelse af tidsubegrænsede koncessionskontrakter om eneforhandling⁶ (herefter »den belgiske lov af 27. juli 1961«) defineres »koncession om salg« i artikel 1, stk. 2, som »enhver aftale, hvormed en koncessionsgiver forbeholder en eller flere koncessionshavere retten til i deres eget navn og for egen regning at sælge de produkter, som koncessionsgiveren fremstiller eller distribuerer«.

11. Denne lovs artikel 4 bestemmer:

»Ved opsigelse af en koncessionskontrakt, som har virkning på hele eller dele af det belgiske område, kan en skadelidt koncessionshaver i alle tilfælde sagsøge koncessionsgiver i Belgien, enten ved retten på det sted, hvor denne selv har bopæl, eller ved retten på det sted, hvor koncessionsgiver har bopæl eller hjemsted.

Hvis tvisten indbringes for en belgisk ret, anvender denne ret udelukkende belgisk ret.«

III – **Twisten i hovedsagen, de præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne ved Domstolen**

12. Corman-Collins, et selskab etableret i Belgien, og La Maison du Whisky, et selskab etableret i Frankrig, har i omkring ti år haft handelsrelationer, der indebar, at Corman-Collins købte whisky af forskellige mærker af La Maison du Whisky, som Corman-Collins hentede på det franske selskabs lager og videresolgte på det belgiske marked.

5 – EUT L 177, s. 6.

6 – *Moniteur belge* af 5.10.1961, s. 7518. Loven som ændret ved lov af 13.4.1971 om ensidig ophævelse af koncessionskontrakter om salg (*Moniteur belge* af 21.4.1971, s. 4996).

13. I hele denne periode benyttede Corman-Collins betegnelsen »Maison du Whisky Belgique« og hjemmesiden www.whisky.be, uden at La Maison du Whisky reagerede på dette. Desuden var Corman-Collins' kontaktoplysninger nævnt i tidsskriftet »Whisky Magazine«, udgivet af et datterselskab til La Maison du Whisky.

14. I december 2010 forbød La Maison du Whisky Corman-Collins at benytte den pågældende betegnelse og lukkede hjemmesiden. I februar 2011 underrettede La Maison du Whisky Corman-Collins om, at selskabet fra henholdsvis den 1. april og den 1. september 2011 ville overdrage eneforhandlingsretten af to af dets mærker til et andet belgisk selskab, og Corman-Collins blev opfordret til at henvende sig dertil med henblik på at foretage whiskybestillinger.

15. Den 9. marts 2011 sagsøgte Corman-Collins La Maison du Whisky ved Tribunal de commerce de Verviers for i hovedsagen at få det tilpligtet på grundlag af den belgiske lov af 27. juli 1961 at betale en godtgørelse for ophævelse af en kontrakt uden overholdelse af et opsigelsesvarsel og en supplerende godtgørelse.

16. La Maison du Whisky har anfægtet den forelæggende rets stedlige kompetence med den begrundelse, at de franske domstole havde kompetence i medfør af artikel 2 i forordning nr. 44/2001. Corman-Collins har som svar på denne indsigelse påberåbt sig artikel 4 i den belgiske lov af 27. juli 1967.

17. Desuden er parterne uenige om, hvordan deres handelsrelationer skal betegnes, da det står fast, at de aldrig havde indgået en skriftlig rammeaftale, der fastsætter betingelserne for dette samarbejde. Corman-Collins har gjort gældende, at der er tale om en koncessionskontrakt om eneforhandling i henhold til samme belgiske lov, mens La Maison du Whisky har gjort gældende, at der var tale om almindelige salgsaftaler, indgået på grundlag af ugentlige bestillinger afhængigt af Corman-Collins' ønsker.

18. I forelæggelsesafgørelsen anfører Tribunal de commerce de Verviers udtrykkeligt, at Corman-Collins og La Maison du Whisky var »bundet af en mundtlig aftale« og at »[i] henhold til [den belgiske] lov af 27. juli 1961 kan retsforholdet mellem parterne fortolkes som en koncessionskontrakt, for så vidt som sagsøgeren havde tilladelse til at videresælge de varer, som sagsøgeren havde købt af sagsøgte, på det belgiske område«.

19. Retten har derimod givet udtryk for tvivl om muligheden for at basere sin kompetence på reglen i artikel 4 i den belgiske lov af 27. juli 1961, henset til EU-rettens forrang og bestemmelserne i forordning nr. 44/2001, der efter dens mening finder anvendelse både *ratione loci* og *ratione materiae*. Den anfører, at de franske retter bør have kompetence i henhold til forordningens artikel 2, men at samme forordnings artikel 5, nr. 1), også kan finde anvendelse. I denne forbindelse spørger den, om en koncessionskontrakt i henhold til Domstolens retspraksis⁷ skal betragtes som en aftale om salg af varer og/eller levering af tjenesteydelser i medfør af artikel 5, nr. 1), litra b). Den tilføjer, at det kun er, hvis ingen af disse betegnelser kan bruges på en sådan kontrakttype, at det skal afgøres, hvilken omtvistet forpligtelse der ligger til grund for søgsmålet i tvisten i hovedsagen, en problematik, der indirekte omhandler bestemmelserne i artikel 5, nr. 1), litra a).

20. I denne forbindelse har Tribunal de commerce de Verviers med kendelse af 6. januar 2012 besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 2 i forordning nr. 44/2001, eventuelt sammenholdt med artikel 5, nr. 1), litra a) eller b), fortolkes således, at den er til hinder for en kompetenceregulering som den, der er indeholdt i artikel 4 i den belgiske lov af 27. juli 1961, hvorefter de belgiske domstole har kompetence, når

7 — Den forelæggende ret henviser til dom af 23.4.2009, sag C-533/07, Falco Privatstiftung og Rabitsch, Sml. I, s. 3327, og af 11.3.2010, sag C-19/09, Wood Floor Solutions Andreas Domberger, Sml. I, s. 2121.

en koncessionshaver er etableret på det belgiske område, og når koncessionskontrakten har virkning på hele eller dele af dette område, uafhængigt af hvor koncessionsgiver er etableret, når sidstnævnte sagsøges?

- 2) Skal artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 fortolkes således, at den finder anvendelse på en koncessionskontrakt om salg af varer, i medfør af hvilken en part køber varer af en anden part med henblik på disse varers videresalg på en anden medlemsstats område?
- 3) Såfremt dette spørgsmål besvares benægtende, skal artikel 5, nr. 1), litra b), i forordning nr. 44/2001 da fortolkes således, at den omfatter en koncessionskontrakt som den mellem parterne omhandlede?
- 4) Såfremt de to foregående spørgsmål besvares benægtende, er den omtvistede forpligtelse, i tilfælde af at en koncessionskontrakt bringes til ophør, da sælger/koncessionsgivers forpligtelse eller køber/koncessionshavers forpligtelse?«

21. Corman-Collins, La Maison du Whisky, Kongeriget Belgien og Confédération suisse samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg.

22. Under retsmødet den 31. januar 2013 var Corman-Collins, La Maison du Whisky, den belgiske regering og Kommissionen repræsenteret.

IV – Bedømmelse

A – Fortrængning af kompetencereglen i artikel 4 i den belgiske lov af 27. juli 1961 ved forordning nr. 44/2001 (det første spørgsmål)

23. Med det første spørgsmål spørger den forelæggende ret nærmere bestemt, om en national kompetenceregel som den, der findes i artikel 4 i den belgiske lov af 27. juli 1961, kan gøres gældende over for en sagsøgt, som har bopæl i en anden medlemsstat, uanset bestemmelserne i forordning nr. 44/2001.

24. Spørgsmålet går ud på at fastslå, om de belgiske retter i medfør af den pågældende nationale bestemmelse kan være kompetente, når en koncessionshaver med bopæl på belgisk område sagsøger en koncessionsgiver for opsigelse af deres koncessionskontrakt, når den pågældende kontrakt har virkning på hele eller en del af dette område, uanset hvor sagsøgeren har bopæl eller hjemsted.

25. I den foreliggende sag hævder Corman-Collins at kunne sagsøge La Maison du Whisky ved en belgisk ret på grundlag af denne bestemmelse, selv om det er etableret på fransk område.

26. Bortset fra Corman-Collins foreslog alle de parter, der indgav indlæg, Domstolen, at den besvarer dette spørgsmål med, at gennemførelse af en sådan kompetenceregel i domstolslandets lov er udelukket under de pågældende omstændigheder, da de henhører under anvendelsesområdet *ratione loci* for forordning nr. 44/2001.

27. Jeg er enig i dette synspunkt. Formålet med forordning nr. 44/2001 er således navnlig⁸ at fastsætte den retslige kompetence i alle tvister med tilknytning til udlandet, hvis genstand er omfattet af dens anvendelsesområde⁹, på en ensartet måde. Det fremgår klart af ottende betragtning til forordningen, at de fælles regler for retternes kompetence, der er indeholdt heri, principielt bør anvendes, når sagsøgte har bopæl i en af de medlemsstater, der er bundet af nævnte forordning, og bør have forrang for de gældende kompetenceregler i de forskellige medlemsstater.

28. I henhold til disse fælles regler er sagsøgeren, når sagsøgte i det påtænkte søgsmål er bosat i en medlemsstat, som det er tilfældet i tvisten i hovedsagen, i princippet forpligtet til at indbringe sagen for retterne i denne medlemsstat, i henhold til den generelle kompetenceregel i artikel 2.

29. Det fremgår af artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, at de eneste undtagelser fra dette princip, der er tilladt, er fastsat ved bestemmelserne i afdeling 2-7 i forordningens kapitel II om kompetence. I forbindelse med et kontraktforhold som det, der er tale om i hovedsagen, er det navnlig den specielle kompetenceregel i denne forordnings artikel 5, nr. 1), der finder anvendelse som alternativ til reglen i forordningens artikel 2¹⁰, og ikke kompetencereglerne i medlemsstaternes interne ret.

30. I artikel 3, stk. 2, underbygges tanken om, at EU-lovgiver har haft til hensigt at udelukke anvendelse af nationale kompetenceregler i situationer, der er omfattet af forordningens anvendelsesområde¹¹, eftersom det udtrykkeligt nævnes, at disse regler ikke kan gøres gældende over for en sagsøgt, der har bopæl i en medlemsstat.

31. Det første spørgsmål bør derfor efter min mening besvares med, at bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 fortrænger en national kompetenceregel som den, der findes i artikel 4 i den belgiske lov af 27. juli 1961, når sagsøgte har bopæl på en anden medlemsstats område end den, hvor den ret, som søgsmålet er anlagt ved, er beliggende.

B – Betegnelse af en koncessionskontrakt om salg inden for rammerne af artikel 5, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 (det andet og tredje spørgsmål)

1. Indledende bemærkninger

32. Jeg mener, at det andet og tredje spørgsmål er uklare, idet den forelæggende ret synes at have blandet de forskellige kompetenceregler i artikel 5, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 sammen og ikke at have taget fuldstændig hensyn til, hvordan de er organiseret indbyrdes¹².

33. Med disse spørgsmål spørger den forelæggende ret nærmere bestemt, om det er litra a) eller litra b), i artikel 5, nr. 1), i forordning nr. 44/2001, der finder anvendelse ved afgørelsen af, hvilken ret der er kompetent til at påkende et søgsmål, der er baseret på en koncessionskontrakt om salg.

8 — Det fremgår af anden betragtning til forordning nr. 44/2001, at denne indeholder bestemmelser, der kan gøre reglerne om retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede og forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i medlemsstater, der er bundet af denne forordning.

9 — Forordningens materielle anvendelsesområde er defineret i artikel 1.

10 — Artikel 5 tillader, at sagsøgeren på de i denne artikel fastsatte betingelser, vælger at anlægge søgsmålet ved andre retter end retterne i den medlemsstat, hvor sagsøgte har bopæl.

11 — Det forholder sig naturligvis anderledes, hvis den situation, der giver anledning til tvisten, er et rent internt anliggende.

12 — Det samme gælder det fjerde spørgsmål af årsager, som jeg vil komme nærmere ind på.

34. For at kunne besvare disse to spørgsmål hensigtsmæssigt, henset til forbindelsen mellem dem, mener jeg, at det er nødvendigt at behandle dem samlet og navnlig i lyset af det hierarki, der er etableret med artikel 5, nr. 1), litra c), at behandle dem i omvendt rækkefølge, så det tredje spørgsmål vedrørende denne bestemmelses litra b) behandles først og dernæst det andet spørgsmål vedrørende litra a)¹³.

35. Indledningsvis skal jeg understrege, at Domstolens retspraksis vedrørende konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelsager¹⁴ (herefter »Bruxelleskonventionen«), er relevant i forbindelse med fortolkning af forordning nr. 44/2001, når disse instrumenter kan sidestilles med hinanden, idet forordningen erstatter konventionen i forholdet mellem medlemsstaterne¹⁵.

36. Domstolen har allerede udtalt dels, at bestemmelserne i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 er fuldstændig enslydende med bestemmelserne i artikel 5, nr. 1), første punktum, i Bruxelleskonventionen, dels, at fællesskabslovgiver¹⁶ ikke blot udtrykkeligt har ønsket kontinuitet i fortolkningen af disse instrumenter, men også en fortolkning, der overholder retssikkerhedsprincippet, hvoraf det fremgår, at disse bestemmelser skal tillægges samme rækkevidde¹⁷.

37. Med hensyn til artikel 5, nr. 1), litra b), i forordning nr. 44/2001 er den lære, der kan drages af de domme, hvori Bruxelleskonventionen fortolkes, derimod mindre direkte, da kompetencereglerne i dette litra b) er nye. Denne bestemmelses særlige karakter fremhæves således af Domstolen både med hensyn til forarbejderne til nævnte forordning og med hensyn til opbygningen af artikel 5, nr. 1)¹⁸, og den har udledt heraf, at »fællesskabslovgiver hvad angår forordning nr. 44/2001 har haft til hensigt for alle andre *aftaler end aftaler vedrørende salg af varer og levering af tjenesteydelser* at bibeholde de principper, som Domstolen har fastlagt inden for rammerne af Bruxelleskonventionen«¹⁹.

38. Jeg kan tilføje, at lovgiver efter min mening havde til hensigt, at nævnte litra b) skulle fortolkes bredt i forhold til litra a), fordi målet med forordning nr. 44/2001 var at gennemføre en forenkling i forhold til de eksisterende bestemmelser i Bruxelleskonventionen. Det fremgår af forarbejderne til denne forordning²⁰ og af professor Pocars rapport om den såkaldte »Lugano a« konvention²¹, hvis bestemmelser blev tilpasset i samme retning, at de specifikke regler i litra b) blev indført for at undgå de problemer med anvendelse af reglen i litra a), der følger af retspraksis i sagerne Tessili Italiana Como og De Bloos²². Domstolen synes imidlertid at have valgt en relativt restriktiv fortolkning af litra b) i dommen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch²³.

13 — Sidstnævnte forhold har således en subsidiaer karakter i forhold til førstnævnte, som det fremgår af det pågældende litra c), hvorefter »er litra b) ikke relevant, finder litra a) anvendelse« (min fremhævelse).

14 — EFT 1978 L 304, s. 77, som ændret ved efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention.

15 — Jf. navnlig dom af 25.10.2012, sag C-133/11, Folien Fischer og Fofitec, præmis 31, af 7.2.2013, sag C-543/10, Refcomp, præmis 18, og af 14.3.2013, sag C-419/11, Česká spořitelna, præmis 27.

16 — Jf. 19. betragtning til forordning nr. 44/2001.

17 — Dommen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch, præmis 48-57 og den deri nævnte retspraksis, og Česká spořitelna-dommen, præmis 43 og 44.

18 — Jf. dommen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch, præmis 54, hvori der i denne henseende henvises til punkt 94 og 95 i forslag til afgørelse fra generaladvokat Trstenjak i nævnte sag.

19 — Ibidem, præmis 55 (min fremhævelse).

20 — Jf. navnlig forslaget til forordning KOM (1999) 348 endelig, s. 14.

21 — Forklarende rapport udarbejdet af professor F. Pocar vedrørende konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, undertegnet i Lugano den 30.10.2007, EUT 2009 C 319, s. 1, punkt 49-51. Denne konvention er bindende for Fællesskabet, Kongeriget Danmark, Republikken Island, Kongeriget Norge og Det Schweiziske Forbund.

22 — Domme af 6.10.1976, sag 12/76, Industrie Tessili Italiana Como, Sml. s. 1473, og sag 14/76, De Bloos, Sml. s. 1497.

23 — I præmis 43 fastslog Domstolen, at »[e]n udvidelse af anvendelsesområdet for artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 44/2001 ville svare til at omgå fællesskabslovgivers hensigt hermed og ville påvirke den effektive virkning af artikel 5, nr. 1), litra c) og a)«.

39. Det er vigtigt, at man holder sig en anden fortolkning af forordning nr. 44/2001 for øje, nemlig den fortolkning, at de begreber, der optræder heri, navnlig begreberne vedrørende kompetencereglerne, skal fortolkes selvstændigt, først og fremmest ud fra forordningens opbygning og formål, for at sikre forordningens ensartede anvendelse i alle medlemsstaterne²⁴. Dette indebærer dels, at der i princippet ikke henvises til medlemsstaternes lovgivning, navnlig lovgivningen i det land, hvor den ret, ved hvilken søgsmålet er anlagt²⁵, er beliggende, dels, at der ikke foretages uberettigede sidestillinger af de pågældende begreber og de begreber, der anvendes i andre bestemmelser i EU-retten²⁶.

40. Denne adfærd er så meget desto vigtigere i den foreliggende sag, som begrebet »koncessionskontrakt om salg«, som den forelæggende ret anvender i sine præjudicielle spørgsmål²⁷, ikke er et begreb, der er defineret i EU-retten²⁸ og kan henvise til forskellige situationer i medlemsstaternes ret, for så vidt som de alle kender denne form for kontrakt²⁹. Endvidere skal det bemærkes, at hverken Domstolen eller generaladvokaten i De Bloos-sagen, der allerede vedrørte en afgørelse af, hvilken ret der er kompetent til at påkende et søgsmål om godtgørelse for ophævelse uden varsel af en koncessionskontrakt vedrørende en belgisk part og en fransk part, havde defineret dette begreb, hverken på grundlag af de nationale lovgivninger eller på en mere generel og abstrakt måde.

41. Henset til de mange forskellige koncessionskontrakter om salg er det lettere at fastsætte en negativ definition³⁰ end en positiv. Det er dog muligt at udlede visse elementer, der typisk er forbundet med denne kontraktform³¹, nemlig at formålet med koncessionen er videresalg af de pågældende varer på det område, som koncessionen dækker, at koncessionsgiveren udvælger koncessionshaveren, at koncessionshaveren i det mindste har tilladelse til at videresælge koncessionsgiverens varer eller endog har en eneret, at kontraktforholdet er varigt, at der kan være tale om eneret for koncessionsgiveren til at levere varer, at en forpligtelse til salg eller videresalg kan hvile på koncessionshaveren, og at parterne kan vælge at stå for udbredelse af salgsfremmende teknikker i fællesskab³².

42. Jeg skal tilføje, at selv om den kvalifikation som koncessionskontrakt om salg, som den forelæggende ret i medfør af belgisk lov har givet det omtvistede retsforhold, bestrides af La Maison du Whisky og kan diskuteres i lyset af de elementer, der er tilført sagens akter, kan Domstolen ikke selv tage stilling til eller kvalificere den nævnte adfærd eller de i så henseende relevante nationale retsregler i henhold til en fast retspraksis³³.

24 — Navnlig Česká spořitelna-dommen, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis.

25 — Ibidem, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis.

26 — Det er navnlig blevet fastslået, at begrebet »tjenesteydelse« i artikel 56 TEUF ikke svarer til begrebet »levering af tjenesteydelser« i artikel 5, nr. 1), litra b), i forordning nr. 44/2001. Vedrørende afvisningen af analogi se dommen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch, præmis 15, 33 ff., og forslag til afgørelse fra generaladvokat Trstenjak i nævnte sag, punkt 59 ff.

27 — Jeg skal her understrege, at den forelæggende ret mener, at det kontraktforhold, som Corman-Collins baserer sit søgsmål på, svarer til en sådan kontraktform. Den præciserer i sit andet spørgsmål, at dens forespørgsel vedrører en koncessionskontrakt om salg, »i medfør af hvilken en part køber varer af en anden part med henblik på disse varers videresalg på en anden medlemsstats område«.

28 — I modsætning til hvad der navnlig gælder for en anden type distributionskontrakter, nemlig handelsagentkontrakter (Rådets direktiv 86/653/EØF af 18.12.1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter, EFT L 382, s. 17).

29 — Mens nogle nationale lovgivninger i lighed med den belgiske (artikel 1, stk. 2, i den belgiske lov af 27. juli 1961) har vedtaget en lovgivnings- eller forskriftsmæssig definition af begrebet salgskoncession og tillægger denne kontrakt en særlig status, følger dette kontraktforhold i andre medlemsstater hovedsageligt af praksis, hvilket ikke gør det lettere at finde frem til et ensartet begreb.

30 — Disse kontrakter adskiller sig klart dels fra handelsagentkontrakter ved, at koncessionshaveren ikke har beføjelse til at repræsentere koncessionsgiveren, dels fra franchisingkontrakter ved, at koncessionskontrakten om salg ikke er baseret på, at koncessionsgiveren stiller teknisk eller administrativ knowhow til rådighed for koncessionshaveren.

31 — Jeg skal præcisere, at en del af disse elementer i nogle medlemsstaters ret og af nogle forfattere betragtes som nødvendige elementer for, at en kontrakt kan kvalificeres som en koncessionskontrakt, mens andre udelukkende er baseret på parternes ønsker, men disse fremgangsmåder er efter min mening for forskellige til, at der kan udledes nogle egentlige konstanter.

32 — Tilladelsen til videresalg og dens eventuelle karakter af eneret kræver en selektivitet indrømmet af koncessionsgiveren, som er baseret enten på intellektuelle ejendomsrettigheder eller på en selektiv distributionspolitik.

33 — I forbindelse med den præjudicielle forelæggelsesprocedure påhviler det den nationale ret at foretage enhver bedømmelse af sagens faktiske omstændigheder. Domstolen kan imidlertid ud fra et samarbejdshensyn give denne alle de oplysninger, som den finder nødvendige. Jf. navnlig dom af 3.2.1977, sag 52/76, Benedetti, Sml. s. 163, præmis 10, og af 5.3.2009, sag C-545/07, Apis-Hristovich, Sml. I, s. 1627, præmis 32.

43. Den forelæggende rets andet og tredje spørgsmål skal besvares i lyset af alle disse betragtninger.

44. Fortolkningen af artikel 5, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 med henblik på en besvarelse af disse spørgsmål kræver efter min mening, at der i den rækkefølge, der er opstillet i denne bestemmelse, foretages en vurdering af, om en grænseoverskridende koncessionskontrakt om salg indgår i kategorien varesalg i nævnte nr. 1), litra b), første led, eller i kategorien levering af tjenesteydelser i nr. 1), litra b), andet led, eller om den, hvis den ikke indgår i nogen af disse kategorier, er omfattet af de andre kontraktformer omhandlet i nr. 1, litra a). Indledningsvis skal jeg anføre, at det efter min mening er den anden af disse tre valgmuligheder, der er gældende, af nedenstående grunde.

2. Manglende kvalificering som en kontrakt om salg af varer som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra b), første led, i forordning nr. 44/2001

45. La Maison du Whisky har anført, at artikel 5, nr. 1), litra b), første led, i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse på det pågældende kontraktforhold. Efter at have fremhævet, at det for at sondre mellem kontrakter om salg af varer og kontrakter om levering af tjenesteydelser er nødvendigt at henholde sig til den karakteristiske forpligtelse i forbindelse med disse kontrakter³⁴, hævdede La Maison du Whisky, at koncessionskontrakten er kendetegnet ved, at koncessionsgiveren er forpligtet til at levere de varer, der er omfattet af koncessionen, til koncessionshaveren, en forpligtelse, der er et resultat af koncessionshaverens ret til at sælge disse varer på et bestemt område. Den udleder heraf, at en koncessionskontrakt kun kan vedrøre salg af varer, hvilket ifølge La Maison du Whisky bør føre til, at kvalifikationen som kontrakt om levering af tjenesteydelser definitivt udelukkes. En sådan fremgangsmåde er i overensstemmelse med den fremgangsmåde, som Corte suprema di cassazione (Italien) har valgt³⁵, idet den hovedsageligt baserede sig på Wienkonventionen af 11. april 1980³⁶, i modsætning til den holdning, som de øvrige nationale retter har indtaget³⁷.

46. Da Domstolen med henblik på at kvalificere en kontrakt i henhold til artikel 5, nr. 1), litra b), i forordning nr. 44/2001 rent faktisk har valgt et kriterium om aftalens karakteristiske forpligtelse³⁸, er det nødvendigt, at salgstransaktionen er det, der udgør selve essensen i koncessionskontrakten om salg, for at en sådan kontrakt skal være omfattet af bestemmelserne i litra b), første led.

47. Dette er imidlertid efter min mening ikke tilfældet, henset dels til ovennævnte overvejelser vedrørende de elementer, der typisk udgør en koncessionskontrakt om salg, dels til den omstændighed, at det ville svare til at udelade de særlige karakteristika, der skyldes, at der i forbindelse med denne type handelsrelationer normalt findes en rammeaftale om salg, der adskiller sig fra de efterfølgende salgsaftaler³⁹.

34 — Dom af 25.2.2010, sag C-381/08, Sml. I, s. 1255, præmis 31 ff.

35 — Navnlig dom afsagt af Corte di cassazione den 14.12.1999, nr. 895, kritisk kommentar fremsat af F. Ferrari i *Giustizia civile*, 2000, I, s. 2333 ff.

36 — Konvention om aftaler om internationale varesalg.

37 — De franske, ungarske, nederlandske, schweiziske og amerikanske retter, som har fået forelagt dette spørgsmål, har udelukket distributionsaftaler generelt og koncessionskontrakter om salg i særdeleshed fra anvendelsesområdet for nævnte konvention om internationale varesalg (jf. F. Ferrari, op.cit., s. 2338, og D. Witz, *Rec. Dalloz*, 2008, s. 2620 ff.).

38 — Dommen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch, præmis 54.

39 — Jf. i denne retning forslag til afgørelse fra generaladvokat Reischl i den sag, der gav anledning til De Bloos-dommen, s. 1517. Denne sondring, der er bredt anerkendt i medlemsstaternes ret, skyldes de forskelle, der findes med hensyn til retningslinjerne for indgåelse (ordrer på grundlag af en rammeaftale afgives generelt ved hjælp af ordresedler, post eller elektronisk post frem for via tillæg til den oprindelige aftale), med hensyn til målene (målet om at distribuere varer på et område for at erhverve dette marked findes ikke i en enkeltstående salgskontrakt) og med hensyn til de gældende juridiske ordninger (navnlig vedrørende de begrænsede virkninger af en værnetingsaftale, der findes i en af disse kontrakter).

48. Jeg skal fremhæve, at bevis for, at der er indgået en sådan rammeaftale ikke udelukkende kan baseres på den omstændighed, at der findes en stabil forbindelse, der afspejles i flere på hinanden følgende salg, uden at der er indgået skriftlige eller mundtlige aftaler. Det er desuden muligt, at en rammeaftale indgået mellem en fabrikant og en grossist eller en grossist og en detailhandlende ikke kan kvalificeres som en koncessionskontrakt om salg⁴⁰.

49. Jeg mener derfor, at hvis det fastslås, at parterne rent faktisk har indgået en koncessionskontrakt om salg, så kan den domstol, for hvilken en tvist om sådanne handelsrelationer er indbragt, ikke basere sin kompetence på tilknytningskriteriet vedrørende leveringsstedet for de solgte varer i medfør af artikel 5, nr. 1), litra b), første led, i forordning nr. 44/2001.

3. Accept af kvalificeringen som kontrakt om levering af tjenesteydelser som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 44/2001

50. Kommissionen går ind for, at artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse på det pågældende kontraktforhold. Jeg er enig i denne holdning, hvis der er tale om en koncessionskontrakt om salg og ikke om almindelige stabile salgsforbindelser. Jeg vender tilbage til denne væsentlige forskel.

51. I dommen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch lagde Domstolen vægt på behovet for en selvstændig fortolkning af begrebet »levering af tjenesteydelser« i henhold til denne bestemmelse og udtalte, at »tjenesteydelsesbegrebet i det mindste indebærer, at den part, som præsterer tjenesteydelserne, [dels] udøver en nærmere bestemt virksomhed, [dels, at dette sker] mod vederlag«⁴¹.

52. Mig bekendt er denne sag den første gang, Domstolen har lejlighed til at bruge de anvendelseskriterier, som den således har udledt, og til i givet fald at præcisere rækkevidden af dem⁴².

53. Jeg mener, at det af hensyn til en sammenhængende retspraksis er nødvendigt at respektere elementerne i den definition, som Domstolen fastsatte i den pågældende dom, men uden at vælge en alt for snæver tilgang til det pågældende begreb⁴³, navnlig henset til de mål, der lå til grund for vedtagelsen af denne bestemmelse. Da formålet med forordning nr. 44/2001 således var at forenkle kompetencereglerne på kontraktområdet⁴⁴, er det vigtigt, at de specifikke bestemmelser i artikel 5, nr. 1), litra b), der har til formål at undgå anvendelse af den komplekse mekanisme i forbindelse med gennemførelse af den mere generelle regel i forordningens artikel 5, nr. 1), litra a), ikke mister deres effektive virkning.

40 — Hvis et selskab f.eks. via en rammeaftale forpligter sig til at købe flere tusinde ikke nærmere angivne computere hvert år, men på grundlag af enkeltstående månedlige salgsaftaler, som indgås for hver leverance, udgør en sådan aftale ikke en koncessionskontrakt om salg, men et simpelt varigt handelsforhold.

41 — Præmis 29-33.

42 — I punkt 59 i sit forslag til afgørelse i den sag, der gav anledning til dommen i sagen Wood Floor Solutions Andreas Domberger, anvendte generaladvokat Trstenjak allerede disse kriterier på handelsagentkontrakten, men dette spørgsmål var ikke forelagt Domstolen, som derfor ikke behandlede det.

43 — I sit forslag til afgørelse i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch, punkt 54, gik generaladvokat Trstenjak også ind for en bred fortolkning af dette begreb.

44 — Jf. punkt 38 i dette forslag til afgørelse.

54. Med hensyn til det første kriterium, som Domstolen har opstillet i de ovenfor anførte vendinger, kræves det, at der foretages positive handlinger, og at der ikke blot er tale om simple undladelser⁴⁵. Jeg mener, at koncessionskontrakten om salg lever op til dette krav⁴⁶ med hensyn til den væsentlige ydelse, som koncessionshaveren leverer til fordel for koncessionsgiveren, nemlig sikring af distributionen af dennes varer på en sådan måde, at koncessionsgiveren er fri for at etablere sit eget distributionsnet på licensområdet eller for at benytte uafhængige parter til at varetage videresalget. Jeg skal fremhæve, at koncessionshaveren som følge af de privilegerede forbindelser, som denne har med koncessionsgiveren, skaber en merværdi i forhold til simple videresalgsaktiviteter, idet denne generelt tilbyder en uafbrudt afsætning af koncessionsgiverens varer takket være et lager, han sikrer eftersalgsservice, hvis varerne er varige, og/eller fremmer sandsynligvis afsætningen af de pågældende varer via særlige tilbud⁴⁷.

55. Med hensyn til det andet kriterium, som vedrører det »vederlag«, der skal betales til gengæld for en sådan aktivitet, mener jeg, at det ikke skal tages rent bogstaveligt, hvilket kunne indebære betaling af et pengebeløb, for en sådan fremgangsmåde benægter eksistensen af tjenesteydelser, der leveres uden økonomisk kompensation, og for hvilke det ikke kan bestrides, at de er omfattet af begrebet »levering af tjenesteydelser« i artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 44/2001⁴⁸.

56. Hvad nærmere bestemt angår koncessionskontrakter om salg mener jeg, at den økonomiske kompensation, som koncessionshaveren modtager til gengæld for ovennævnte aktivitet, navnlig følger af den karakteristiske fordel, som koncessionsgiveren indrømmer denne, nemlig områdeafgrænset eneret, eller i det mindste garanti for, at et begrænset antal koncessionshavere vil få mulighed for at videresælge koncessionsgiverens varer inden for et bestemt område. Desuden indrømmer koncessionsgiveren generelt koncessionshaveren en gunstigere stilling end f.eks. simple videresælgere ved at tilbyde denne betalingsfaciliteter og/eller videreformidling af knowhow via uddannelse. En sådan selektivitet og andre sådanne fordele repræsenterer en økonomisk værdi for koncessionshaveren, der kan tilskynde denne til at acceptere at indgå privilegerede forbindelser med koncessionsgiveren og fremme afsætningen af dennes produkter.

57. Derfor kan en koncessionskontrakt om salg efter min mening betegnes som en aftale om »levering af tjenesteydelser« med henblik på anvendelse af kompetencereglen i forordningens artikel 5, nr. 1), litra b), andet led.

58. Denne holdning underbygges af bestemmelserne i Rom I-forordningen, som der i videst muligt omfang skal tages hensyn til ved fortolkningen af forordning nr. 44/2001⁴⁹, uden at Domstolen af den grund er forpligtet til at foretage en mekanisk fortolkning⁵⁰. Jeg skal understrege, at »kontrakter om tjenesteydelser« i 17. betragtning til Rom I-forordningen kvalificeres som »distributionsaftaler«, som koncessionskontrakter om salg er en del af, og der opfordres til, at der anlægges den samme

45 — I dommen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch (præmis 31) udelukkede Domstolen, at en kontrakt, hvormed indehaveren af den overdragne immaterielle rettighed kun forpligter sig til over for sin medkontrahent ikke at modsætte sig sidstnævntes udnyttelse af denne rettighed, kan kvalificeres som »levering af tjenesteydelser« med den begrundelse, at indehaveren af den immaterielle rettighed ingen tjenesteydelse præsterer ved at overdrage udnyttelsen af rettigheden, og han forpligter sig udelukkende til at lade sin medkontrahent frit udnytte den nævnte rettighed.

46 — Generaladvokat Trstenjak har foreslået en anden fremgangsmåde ved at fastslå, at levering af en tjenesteydelse forudsætter, at personen udfører »en vis aktivitet eller handling«, og illustrerer dette argument med en henvisning til litteraturen, hvori det fastslås, at en eneforhandleraftale ikke er hverken en salgsaftale eller en levering af tjenesteydelser (jf. punkt 57 og fodnote 56 i forslaget til afgørelse i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch).

47 — En teleologisk fortolkning af distributionsaftaler som f.eks. koncessionskontrakter gør det muligt at understrege, at de »vedrører levering af en tjenesteydelse, der går ud på at erobre og udnytte det lokale marked« (D. Sindres, »De la qualification d'un contrat-cadre de distribution au regard des règles communautaires de compétence«, *Rev. crit. D.I.P.*, 2008, s. 863, punkt 12 og den deri nævnte litteratur).

48 — Det gælder tjenesteydelser, der leveres gratis (f.eks. kan en advokat levere pro bono-ydelser for en asylansøger). I en del af litteraturen skønnes det endog, at eksistensen af en betaling kan være et unødvendigt element (jf. U. Magnus og P. Mankowski, *op.cit.*, s. 155, og de forfattere, der citeres i fodnote 474 til dette værk).

49 — Lovgivers ønske om sammenhæng fremgår af syvende betragtning til Rom I-forordningen.

50 — Det skal bemærkes, at Domstolen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch, selv om generaladvokat Trstenjak i punkt 67-69 i sit forslag til afgørelse fremhævede betydningen af en ensartet fortolkning af forordning nr. 44/2001 og Rom I-forordningen, undlod at medtage denne betragtning i dommens præmisser.

fortolkning af forordning nr. 44/2001. Jeg vil ikke gå så langt som til ligesom Kommissionen at mene, at fællesskabslovgiver således har valgt en generel sidestilling af distributionsaftaler og aftaler om levering af tjenesteydelser, for selv om det af denne betragtning fremgår, at distributionsaftaler er aftaler om tjenesteydelser, så præciseres det til slut, at der er tale om særlige aftaler om tjenesteydelser, for hvilke der findes særlige regler i Rom I-forordningens artikel 4⁵¹. Jeg mener dog, at Domstolen bør tage udtrykkeligt hensyn til den fremgangsmåde, som lovgiver har fulgt i Rom I-forordningen, og vedtage et fortolkningssystem, der sikrer sammenhæng mellem denne og forordning nr. 44/2001, på samme måde, som den gjorde det i Koelzsch-dommen⁵².

59. Rent konkret tilkommer det den nationale ret at undersøge, om der i den tvist, der er indbragt for den, er tale om en udveksling af forpligtelser svarende til levering af tjenesteydelser, dvs. som går videre end simple, stabile handelsforhold, for at bekræfte, at artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 44/2001 er den bestemmelse, der finder anvendelse i den foreliggende sag.

60. En varig leveringsforbindelse mellem en fabrikant eller en grossist og en forhandler kan efter min mening sidestilles med en simpel aftale om varesalg og er dermed omfattet af den specielle kompetenceregulering i forordningens artikel 5, nr. 1), litra b), første led, selv om disse handelsrelationer de facto indebærer eneret eller langsigtet stabilitet. Hvis den formodede køber-koncessionshaver derimod klart har bestemte kontraktforpligtelser⁵³, og disse er baseret på den økonomiske modydelse, som sælger-koncessionsgiver skal betale⁵⁴, er det muligt at betragte en sådan koncessionskontrakt om salg som en levering af tjenesteydelser i henhold til artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 44/2001.

61. Jeg skal fremhæve, at bevisbyrden med hensyn til for den ret, som søgsmålet er indbragt for, at bevise, at disse elementer, der er afgørende for at fastslå kompetencen, reelt er til stede i tvisten, påhviler den part, der påberåber sig, at der findes en koncessionskontrakt om salg, hvilket indebærer levering af tjenesteydelser, der kan adskille sig fra en simpel salgsaftale. Jeg kan tilføje, at en sådan kvalifikation bør baseres på en konkret analyse af aftaleforholdet og ikke på definitionen af denne type aftaler, der kan være indeholdt i *lex fori*.

62. Hvis det krævede bevis fremlægges behørigt, og kvalificeringen som levering af tjenesteydelser således opnås, skal den ret, for hvilken en tvist om en koncessionskontrakt om salg er indbragt, basere sin kompetence på tilknytningskriteriet vedrørende det sted, hvor tjenesteydelserne er blevet leveret eller skulle leveres på grundlag af litra b), andet led.

4. Udelukkelse af anvendelsen af artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001

63. Med det andet spørgsmål, der behandles efter det tredje spørgsmål af ovennævnte årsager, ønsker den forelæggende ret oplyst, om en koncessionskontrakt om salg, hvorefter en part køber produkter fra en anden part med henblik på videresalg på en anden medlemsstats område, er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001.

51 — Artikel 4, stk. 1, indeholder således lovkonfliktregler for tjenesteydelsesaftaler (litra b), der er forskellige fra dem, der er fastsat for distributionsaftaler (litra f).

52 — I denne dom af 15.3.2011, sag C-29/10, Sml. I, s. 1595, præmis 33 ff., fastslog Domstolen, at fortolkningen af artikel 6, stk. 2, litra a), i Romkonventionen af 19.6.1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, som Rom I-forordningen er udledt af, skal ske på grundlag af de kriterier, der er fastsat i Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 1), som forordning nr. 44/2001 er udledt af, da disse kriterier fastsætter de regler, der finder anvendelse ved fastlæggelsen af den kompetente ret på de samme områder og fastlægger lignende begreber.

53 — F.eks. forpligtelser til at føre et lager, varetage en eftersalgsservice eller foretage markedsføringsopgaver.

54 — Denne modydelse kan navnlig have form af enten en særlig rabat og/eller betalingsfaciliteter afhængigt af, hvor vellykket distributionen er, eller hjælp til distribution eller markedsføring.

64. Corman-Collins og den belgiske regering svarer bekræftende, idet de går ud fra den ikke særlig velunderbyggede påstand, at koncessionskontrakter om salg ikke er hverken salgsaftaler eller aftaler om levering af tjenesteydelser eller i det mindste ifølge den belgiske regering ikke »blot« er omfattet af en af disse to kategorier af kontrakter omhandlet i forordningens artikel 5, nr. 1), litra b). Denne holdning kommer til udtryk i nogle medlemsstaters retspraksis og forsvares i en del af litteraturen⁵⁵.

65. Der er blevet fremsat flere argumenter til støtte for denne opfattelse. Et af dem er, at kun en bogstavelig fortolkning af begreberne vil kunne resultere i en harmonisering af kompetencereglerne i EU. Et andet går på, at kvalifikationen ikke kan føre til, at der vælges en alt for enkel fremgangsmåde, som ser bort fra alle de mange former, som koncessionskontrakten om salg kan antage, og undlader at tage hensyn til de særlige kendetegn, som denne kan have i de forskellige medlemsstaters nationale ret. Disse argumenter overbeviser mig dog ikke, dels fordi størstedelen af de kontraktmæssige handelsordninger er mangesidede og vanskeligt kan kvalificeres gennem en harmonisering af begreberne, dels fordi man ikke kan følge en rent sammenlignende fremgangsmåde ved fortolkningen af de begreber, der er indeholdt i forordning nr. 44/2001, og dermed sige, hvilke typer tvister der er omfattet, idet Domstolen gentagne gange har udtalt, at der skulle vælges en selvstændig definition af disse.

66. Jeg mener derimod, at en koncessionskontrakt om salg bør kvalificeres som en aftale om levering af tjenesteydelser som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra b), i forordning nr. 44/2001 af ovennævnte grunde.

67. Det fremgår imidlertid af forordningens artikel 5, nr. 1), litra c), at kompetencereglen under litra a) i samme bestemmelse ikke kan anvendes alternativt eller som standard i forhold til kompetencereglerne i litra b). Under disse omstændigheder er der efter min mening ingen grund til at overveje anvendelsen af den første af disse to rækker af regler i denne sag.

68. Visse fortolkningslementer i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 anvendes dog subsidiært inden for rammerne af besvarelsen af det fjerde præjudicielle spørgsmål, som, selv om det ikke fremgår udtrykkeligt af selve ordlyden heraf, i realiteten vedrører fortolkningen af denne bestemmelse.

69. Jeg foreslår derfor Domstolen, at den besvarer det andet og tredje spørgsmål med, at artikel 5, nr. 1, litra b), andet led, i forordning nr. 44/2001 er den bestemmelse i forordningen, der finder anvendelse ved bestemmelse af den kompetente ret i forbindelse med påkendelse af et søgsmål baseret på en grænseoverskridende koncessionskontrakt om salg, hvilket indebærer særlige aftalemæssige forpligtelser vedrørende koncessionshaverens distribution af de varer, som koncessionsgiveren sælger, idet en sådan aftaleform vedrører levering af tjenesteydelser som omhandlet i denne bestemmelse.

C – Påvisning af den forpligtelse, der ligger til grund for sagen som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 (det fjerde spørgsmål)

70. Det fjerde præjudicielle spørgsmål er formuleret således: »Såfremt de to foregående spørgsmål besvares benægtende, er den omtvistede forpligtelse, i tilfælde af at en koncessionskontrakt bringes til ophør, da sælger/koncessionsgivers forpligtelse eller køber/koncessionshavers forpligtelse?«

55 — Jf. navnlig den franske kassationsrets dom af 23.1.2007 (appel nr. 05-12 166, *La semaine juridique*, éd. générale, note T. Azzi), af 5.3.2008 (appel nr. 06-21-949, *Recueil Dalloz*, 2008, s. 1729, note H. Kenfack) og af 9.7.2008 (appel nr. 07-17 295, *Rev. crit. D.I.P.*, 2008, s. 863, note D. Sindres) samt henvisningerne i fodnote 4 i dette forslag til afgørelse.

71. Denne formulering er i bedste fald uklar med hensyn til de bestemmelser, der anmodes om en fortolkning af⁵⁶. Uanset denne tvetydighed mener jeg, at Domstolen er i stand til at give et relevant svar på det fjerde spørgsmål, der er blevet forelagt den, i lyset af den udtrykkelige begrundelse herfor i forelæggelsesafgørelsen. Den forelæggende ret præciserer, at »[d]et er kun, såfremt koncessionskontrakten ikke kan kvalificeres som en aftale om salg af varer eller en aftale om levering af tjenesteydelser, at det skal fastslås, hvilken forpligtelse der er omtvistet og i det foreliggende tilfælde ligger til grund for den anlagte sag«⁵⁷. Det fremgår af denne begrundelse, at der er en skrivfejl i spørgsmålet, idet den forelæggende ret har ønsket at henvise til det tilfælde, hvor ikke hverken litra a) eller litra b) i artikel 5, nr. 1), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse, men i realiteten hverken første eller andet led i litra b)⁵⁸.

72. Da Domstolen råder over tilstrækkelige elementer i denne henseende, kan spørgsmålet omformuleres⁵⁹, således at den forelæggende ret nærmere bestemt spørger om, hvorvidt tvisten i hovedsagen – i modsætning til hvad jeg foreslår Domstolen at svare – ikke er omfattet af artikel 5, nr. 1), litra b), i forordning nr. 44/2001, hvis »den forpligtelse, der ligger til grund for sagen« som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), er sælger/koncessionsgivers forpligtelse eller køber/koncessionshavers forpligtelse.

73. I denne forbindelse hævder Corman-Collins, at når koncessionsgiverens forpligtelse går ud på at gøre det muligt for koncessionshaveren at udøve sin ret til salg med eneret inden for et bestemt område, så skal erstatningssøgsmålet indbringes for domstolene på dette sted⁶⁰.

74. Jeg mener ligesom Kommissionen, at svaret på dette spørgsmål skal findes i Domstolens retspraksis om fortolkningen af Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 1), første punktum. Jeg skal fremhæve, at ordlyden af artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 er enslydende med ordlyden af konventionens artikel 5, nr. 1), første punktum, og at det tidligere er blevet fastslået, at førstnævnte bestemmelse følgelig skal tillægges den samme rækkevidde som sidstnævnte⁶¹.

75. Det fremgår af Domstolens omfattende retspraksis om artikel 5, nr. 1), i Bruxelleskonventionen, som man således fortsat skal henholde sig til trods de problemer med gennemførelsen, der er blevet nævnt⁶², at der findes en række kriterier, som gør det muligt at udpege den kompetente ret på kontraktområdet, som er relevante, navnlig når der er tale om den forpligtelse, der skal tages hensyn til med henblik herpå, og gennemførelsesstedet.

56 — La Maison du Whisky mener endog, at det er umuligt at besvare det således stillede spørgsmål med den begrundelse, at det er baseret på flere uklare punkter.

57 — Jf. sidste præmis i forelæggelsesafgørelsen.

58 — Det bemærkes, at første og andet led omhandler henholdsvis »salg af varer« og »levering af tjenesteydelser«.

59 — Ifølge samarbejdsproceduren, der blev indført med artikel 267 TEUF, tilkommer det Domstolen at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den, jf. navnlig dom af 14.10.2010, sag C-243/09, Fuß, Sml. I, s. 9849, præmis 39.

60 — Den belgiske regering udtalte sig ligeledes i denne retning i forbindelse med besvarelsen af det andet præjudicielle spørgsmål.

61 — Dommen i sagen Falco Privatstiftung og Rabitsch, præmis 48-57 og den deri nævnte retspraksis, og Česká spořitelna-dommen, præmis 43 og 44.

62 — I sin rapport om ovennævnte »Lugano a«-konventionen, punkt 44 ff., redegør professor Pocar for de muligheder, der er blevet foreslået for uden succes at forsøge at råde bod herpå. Det skal anføres, at artikel 7, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12.12.2012 om retternes kompetence og om anvendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT L 351, s. 1) vedrørende omarbejdning af forordning nr. 44/2001 ikke har sat en stopper for den yderst komplekse mekanisme, der følger af den pågældende retspraksis, EUT L 351, s. 1.

76. Et af disse principper i retspraksis er, at begrebet »forpligtelse, der ligger til grund for sagen«, som findes i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001, svarer til den forpligtelse, der følger af den pågældende aftale⁶³, og hvis manglende opfyldelse, sagsøgeren har gjort gældende som begrundelse for søgsmålet⁶⁴. Domstolen har navnlig allerede kendt for ret, at dette begreb, såfremt sagsøgeren er en koncessionshaver, som gør sin ret til betaling af erstatning eller renter gældende, eller som gør den anden parts uberettigede ophævelse af kontrakten gældende, henviser til koncessionsgiverens forpligtelse, som svarer til den aftaleret, som disse søgsmål er baseret på⁶⁵. Det tilkommer den nationale ret, for hvilken søgsmålet i hovedsagen er indbragt, og ikke Domstolen, at fastlægge det præcise indhold af denne forpligtelse.

77. Selv om den forelæggende ret ikke som sådan har stillet spørgsmålet, finder jeg det endvidere nødvendigt for at belyse det fuldt ud at henlede opmærksomheden på, at bestemmelsen af gennemførelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for den sag, der er anlagt, også har været genstand for flere domme afsagt af Domstolen. Det følger heraf, at det sted, hvor den omtvistede kontraktlige forpligtelse »er blevet opfyldt eller skal opfyldes« som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001, skal bestemmes i henhold til den lov, der finder anvendelse på den pågældende forpligtelse ifølge de konfliktregler, der er gældende i den medlemsstat, hvor den ret, som sagen er indbragt for, er beliggende⁶⁶.

78. Endelig har Domstolen, som Kommissionen har fremhævet, præciseret, at den nationale ret, såfremt sagsøgerens søgsmål ikke vedrører en, men flere forpligtelser, der udspringer af en og samme kontrakt, og opfyldelsesstedet ikke er det samme for dem alle i henhold til gældende lov, træffe afgørelse om sin egen kompetence ud fra princippet om, at en accessorisk forpligtelse følger hovedforpligtelsen⁶⁷. Såfremt disse forpligtelser er ligestillede, således at ingen af dem er en hovedforpligtelse i forhold til de andre, har Domstolen udtalt, at den ret, som sagen er indbragt for, kun er kompetent til at påkende den del af søgsmålet, der vedrører de forpligtelser, hvis opfyldelsessted er beliggende på det nationale område, og ikke forpligtelser, der skal opfyldes i en anden medlemsstat⁶⁸. Det påhviler den forelæggende ret at bestemme, om dette er tilfældet i den tvist, der verserer for den.

79. Hvis artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 skulle være den kompetenceregulering, som Domstolen mener finder anvendelse i en sag som hovedsagen, bør det fjerde præjudicielle spørgsmål, som omformuleret, efter min mening besvares med, at »den forpligtelse, der ligger til grund for sagen«, som omhandlet i den pågældende bestemmelse er koncessionsgiverens kontraktmæssige forpligtelse, hvis manglende opfyldelse koncessionshaveren har gjort gældende til støtte for sit søgsmål.

63 — Efter min mening kan den pågældende forpligtelse følge af selve aftalen eller af de virkninger, som gældende lov tillægger denne. Se forslag til afgørelse fra generaladvokat Reischl i De Bloos-sagen, s. 1518: »Det er leverandørens hovedforpligtelse, der er genstand for retssagen, også selv om følgerne af en tilsidesættelse af denne forpligtelse er fastsat i lovsform.«

64 — Jf. navnlig De Bloos-dommen, præmis 9-14, dom af 29.6.1994, sag C-288/92, Custom Made Commercial, Sml. I, s. 2913, præmis 23, samt Česká spořitelna-dommen, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis.

65 — De Bloos-dommen, præmis 14 og 15, idet det bemærkes, at Domstolen i denne sag ligeledes skulle udtale sig på grundlag af en anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af en belgisk ret i en tvist om en koncessionskontrakt om eneforhandling.

66 — Dommen i sagen Custom Made Commercial, præmis 26, dom af 5.10.1999, sag C-420/97, Leathertex, Sml. I, s. 6764, præmis 33, og Česká spořitelna-dommen, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis.

67 — I dom af 15.1.1987, sag 266/85, Shenavai, Sml. s. 239, præmis 19, tilføjes det, at »hovedforpligtelsen blandt flere omtvistede forpligtelser bliver afgørende for kompetencen«.

68 — Leathertex-dommen, præmis 39-42. I nævnte sag vedrørende brud på en handelsagentaftale antog den belgiske ret på grundlag af Domstolens retspraksis, at forpligtelsen til at betale en godtgørelse for ophævelse af en kontrakt uden overholdelse af et opsigelsesvarsel skulle opfyldes i Belgien, mens forpligtelsen til at betale provisioner skulle opfyldes i Italien.

V – Forslag til afgørelse

80. Henset til det ovenstående foreslår jeg, at Domstolen besvarer de præjudicielle spørgsmål fra Tribunal de commerce de Verviers således:

- »1) Artikel 2 i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, sammenholdt med denne forordnings artikel 3 og 4 og artikel 5, nr. 1), skal fortolkes således, at den er til hinder for, at der over for en sagsøgt med bopæl i en anden medlemsstat anvendes en national kompetenceregulering som den, der findes i artikel 4, stk. 1, i lov af 27. juli 1961, hvorefter de belgiske retter har kompetence, når en koncessionshaver etableret på belgisk område sagsøger en koncessionsgiver for opsigelse af deres koncessionskontrakt om salg med virkning på hele eller en del af dette område, uanset hvor sagsøgte er etableret.
- 2) Artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i forordning nr. 44/2001 om kompetence på aftaleområdet i forbindelse med levering af tjenesteydelser finder anvendelse med henblik på bestemmelse af, hvilken ret der er kompetent til at påkende et søgsmål, hvormed en sagsøger etableret i en medlemsstat over for en sagsøgt etableret i en anden medlemsstat gør rettigheder, der følger af en koncessionskontrakt om salg, gældende, hvilket kræver, at aftalen mellem parterne rent faktisk indebærer særlige kontraktlige forpligtelser vedrørende koncessionshaverens distribution af de varer, som koncessionsgiveren sælger.
- 3) Subsidiært hvis artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse på faktiske omstændigheder som dem, der foreligger i tvisten i hovedsagen, hvor en køber-koncessionshaver sagsøger en sælger-koncessionsgiver for brud på deres aftaleforhold, er den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, som omhandlet i denne bestemmelse sælger-koncessionsgivers forpligtelse, der følger af den pågældende kontrakt, hvis manglende opfyldelse gøres gældende som begrundelse for sagsøgerens søgsmål.«